अध्याय 11 : विद्याधनम्

प्रश्न 1:

उपयुक्तकथनानां समक्षम् 'आम्', अनुपयुक्तकथनानां समक्षं 'न' इति लिखत-

(क) विद्या राजसु पूज्यते। [ ]

(ख) वाग्भूषणं भूषणं न। [ ]

(ग) विद्याधनं सर्वधनेषु प्रधानम्। [ ]

(घ) विदेशगमने विद्या बन्धुजनः न भवति। [ ]

(ङ) सर्वं विहाय विद्याधिकारं कुरु। [ ]

उत्तर 1:

(क) विद्या राजसु पूज्यते। [आम्]

(ख) वाग्भूषणं भूषणं न। [न]

(ग) विद्याधनं सर्वधनेषु प्रधानम्। [आम्]

(घ) विदेशगमने विद्या बन्धुजनः न भवति। [न]

(ङ) सर्वं विहाय विद्याधिकारं कुरु। [आम्]

प्रश्न 2:

अधोलिखितानां पदानां लिङ्गं, विभक्तिं वचनञ्च लिखत-

पदानि	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
नरस्य	....	....	....
गुरूणाम्	....	....	....
केयूराः	....	....	....
कीर्तिम्	....	....	....
भूषणानि	....	....	....

उत्तर 2:

पदानि	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
नरस्य	पुँल्लिङ्गम्	षष्ठी	एकवचनम्
गुरूणाम्	पुँल्लिङ्गम्	षष्ठी	बहुवचनम्
केयूराः	पुँल्लिङ्गम्	प्रथमा	बहुवचनम्
कीर्तिम्	सत्रीलिङ्गम्	द्वितीया	एकवचनम्
भूषणानि	नपुंसकलिङ्गम्	प्रथमा	बहुवचनम्

प्रश्न 3:

श्लोकांशान् योजयत-

क	ख
विद्या राजसु पूज्यते न हि धनम्	हारा न चन्द्रोज्ज्वलाः।
केयूराः न विभूषयन्ति पुरुषम्	न भ्रातृभाज्यं न च भारकारि।
न चौरहार्यं न च राजहार्यम्	या संस्कृता धार्यते।
सत्कारायतनं कुलस्य महिमा	विद्या-विहीनः पशुः।
वाण्येका समलङ्करोति पुरुषम्	रत्नैर्विना भूषणम्।

उत्तर 3:

क	ख
विद्या राजसु पूज्यते न हि धनम्	विद्या-विहीनः पशुः।
केयूराः न विभूषयन्ति पुरुषम्	हारा न चन्द्रोज्ज्वलाः।
न चौरहार्यं न च राजहार्यम्	न भ्रातृभाज्यं न च भारकारि।
सत्कारायतनं कुलस्य महिमा	रत्नैर्विना भूषणम्।
वाण्येका समलङ्करोति पुरुषम्	या संस्कृता धार्यते।

प्रश्न 4:

एकपदेन प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत-

(क) कः पशुः?

(ख) का भोगकरी?

(ग) के पुरुषं न विभूषयन्ति?

(घ) का एका पुरुषं समलङ्करोति?

(ङ) कानि क्षीयन्ते?

उत्तर 4:

(क) विद्या-विहनीः

(ख) विद्या

(ग) केयूराः

(घ) वाणी

(ङ) भूषणानि

प्रश्न 5:

रेखाङ्कितपदानि अधिकृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत–

(क) विद्याविहीन: नर: पशु: अस्ति।

(ख) विद्या राजसु पूज्यते।

(ग) चन्द्रोज्ज्वला: हारा: पुरुषं न अलङ्कुर्वन्ति।

(घ) पिता हिते नियुङ्क्ते।

(ङ) विद्याधनं सर्वप्रधानं धनमस्ति।

(च) विद्या दिक्षु कीर्तिं तनोति।

उत्तर 5:

(क) विद्याविहीन: **क:** पशु: भवति?

(ख) **का** राजसु पूज्यते?

(ग) चन्द्रोज्ज्वला: **के** पुरुषं न अलङ्कुर्वन्ति।

(घ) **क:** हिते नियुङ्क्ते।

(ङ) विद्याधनं **कीदृशम्** धनमस्ति।

(च) विद्या **कुत्र** कीर्तिं तनोति।

प्रश्न 6:

पूर्णवाक्येन प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत–

(क) गुरूणां गुरु: का अस्ति?

(ख) कीदृशी वाणी पुरुषं समलङ्करोति?

(ग) व्यये कृते किं वर्धते?

(घ) भाग्यक्षये आश्रय: क:?

उत्तर 6:

(क) विद्या गुरुणां गुरु: अस्ति।

(ख) संस्कृता वाणी पुरुषं समलङ्करोति।

(ग) व्यये कृते विद्याधानम् वर्धते।

(घ) विद्या नाम भाग्यक्षये आश्रय:।

प्रश्न 7:

मञ्जूषातः पुँल्लिङ्ग-स्त्रीलिङ्ग-नपुंसकलिङ्गपदानि चित्वा लिखत-

विद्या धनम् संस्कृता सततम् कुसुमम् मूर्धजाः पशुः गुरुः रतिः

	पुँल्लिङ्गम्	स्त्रीलिङ्गम्	नपुंसकलिङ्गम्
यथा-	हाराः	अलङ्कृता	भूषणम्
	....	....	....
	....	....	....
	....	....	....

उत्तर 7:

पुँल्लिङ्गम्	स्त्रीलिङ्गम्	नपुंसकलिङ्गम्
मूर्धजाः	विद्या	धनम्
पशुः	संस्कृता	सततम्
गुरुः	रतिः	कुसुमम्